

DE INTERNATIONALE BESTSELLER

ANNE JACOBS

HOOP VOOR HET LANDHUIS

*Een landhuis, een
hechte familie en een
gevaarlijk geheim*

XANDER

ROMAN

Franziska

Voorjaar 1995

‘NIET SCHRIKKEN,’ ZEI KACPAR tegen Franziska toen hij het hovelingenhuisje binnenkwam. Ze zat met Jenny aan tafel voor de lunch en schepte soep op de borden. Walter hielp Juultje haar natte schoenen en sokken uit te trekken.

‘Wat is er gebeurd?’

‘Er is in de kelder... Eh... Kun je misschien even meekomen?’

Ze had meteen door dat hij slecht nieuws had. Ze zag het aan zijn lachje. Als hij op die vriendelijke, geruststellende manier glimlachte, was er iets mis, en wel goed ook. In de vijf jaar dat ze nu samen aan het project ‘Landhotel Dranitz’ werkten, waren ze als een soort familie naar elkaar toe gegroeid en het lukte hem nooit goed om zijn gevoelens voor haar te verbergen. Ze zag dat hij, hoewel hij haar vroeg rustig te blijven, zelf van slag was.

‘We zijn zo terug.’ Franziska zette haar nog lege bord terug op tafel en stond op. ‘Gaan jullie maar alvast eten.’

‘Kan het niet wachten tot na het eten?’ bromde Walter, die voor Juultjes stoel geknield zat en met moeite weer overeind kwam. ‘De ochtend was eigenlijk al druk genoeg.’

Franziska sloeg snel haar jas om haar schouders en haastte zich achter Kacpar aan over het voorplein naar het landhuis. Onverwachte rampen waren aan de orde van de dag sinds ze aan deze verbouwing waren begonnen. Ze zou er eigenlijk aan gewend moeten zijn. In plaats

daarvan had ze het gevoel dat ze steeds minder kon hebben en dat ze zich over elke kleinigheid druk maakte. Misschien kwam het doordat ze ouder werd, ze was tenslotte al halverwege de zeventig. Jenny bleef veel rustiger als zich al weer nieuwe problemen voordeden.

Dit keer leek het geen kleinigheidje te zijn. Bij de voordeur van het landhuis stond de aannemer Paul Bauer met een somber gezicht te wachten.

‘Het spijt me vreselijk, mevrouw de barones. Dit is me nog nooit overkomen, in dertig jaar niet.’

‘Niet schrikken,’ herhaalde Kacpar bezorgd toen ze de keldertrap afdaalden. ‘Wind je alsjeblieft niet op, Franziska.’

Nu wond ze zich pas echt op. Beneden viel maar weinig daglicht binnen. Rechts van de trap zag ze het felle schijnsel van een bouwlamp. Twee jongemannen, de zonen van Bauer, stonden voor een in de grond gehakt gat en stapten snel opzij toen ze dichterbij kwam.

Franziska keek in het gat. Eerst wist ze niet wat voor spectaculairs er te zien was, maar toen drong het tot haar door. Ze staaarde naar geelachtige botten die duidelijk van een mens waren en voelde dat er een rilling over haar rug liep. O god! Hier, in haar kelder, onder de voormalige provisiekamers, was een lijk begraven.

Kacpar legde een arm om haar schouder.

‘We zullen dit aan de recherche moeten melden,’ zei hij zacht. ‘Of heb jij een verklaring voor deze vondst?’

Ze kon niet meteen antwoorden. Ze staaarde naar de schedel, die haar uit blinde ogen aankeek alsof hij om vergiffenis vroeg voor de schrik die hij hun had aangejaagd. Beelden die ze lang geleden verdrongen had kwamen in haar hoofd op, zo snel en duidelijk dat ze duizelig werd.

‘Ik heb geen idee,’ stamelde ze. ‘Het was oorlog. De Russen waren hier in het landhuis. En vluchtelingen. Ook andere mensen die destijds dakloos rondtrokken...’

‘U bedoelt dat het een Rus zou kunnen zijn?’ vroeg een van de twee jongemannen.

Ze haalde hulpeloos haar schouders op. Hoe kon zij het weten?

‘Hij ligt onder de cementvloer,’ stelde Paul Bauer koel en deskundig vast. ‘Het was vast niet eenvoudig om hem hier te begraven. Dan hadden ze het cement open moeten breken.’

Hij had geen ongelijk. Als ze hier in de kelder iemand doodgeschoten of -geslagen hadden, hadden ze het stoffelijk overschot waarschijnlijk in het park of op het kerkhof begraven, niet onder het cement. Bovendien vervoerden de Russen hun doden meestal in vrachtwagens om ze in hun eigen land te begraven.

De herinnering aan het verleden kwam zo plotseling en met zo veel pijn boven dat ze heftig ademde om de duistere beelden te kunnen verdragen. Spoken uit het verleden waarvan ze dacht dat ze ze had verbannen, staarden haar uit zwarte oogholtes aan.

‘De vloer van de kelder was toen op veel plekken opgehakt,’ zei ze haperend. ‘De Russen hebben naar verstopte waardevolle spullen gezocht. Zilverbestek, munten of sieraden. Dat deden ze in alle landhuizen en ze vonden bijna altijd wat...’

‘Tuurlijk,’ zei een van de jongemannen. ‘Er was ook genoeg...’

Ze beet op haar lip en zweeg. Daar waren ze weer, de socialistische vooroordelen over de sprookjesachtige rijkdom en het weelderige leven van de landgoedeigenaren. In het beeld van de mensen in de DDR waren alle ‘jonkers’ hardvochtige despoten die zelf een luxeleventie leidden en hun arme personeel en boeren aan de hongerdood overleverden. Wrede verleiders die zich aan de dorpsmeisjes vergrepen, hen zwanger maakten en ze vervolgens aan hun ellendige lot overlieten. Zeker, dat soort landheren hadden bestaan, maar de werkelijkheid was anders geweest. Alleen kon ze dat nu niemand meer duidelijk maken. De tijd had zijn eigen geschiedenis geschreven en degenen die hadden meegemaakt hoe het echt was geweest, zouden al gauw voor altijd zwijgen.

‘Tja!’ zei Paul Bauer en hij krabde onder zijn pet op zijn achterhoofd. ‘Het is aan u om het verder te regelen, mevrouw Iversen. Voor ons zit de dag er nu op.’

Hij pakte zijn houweel en veegde de aarde er met de hand af. Ook zijn twee zonen zochten hun gereedschap bij elkaar. Ze wierpen nog één blik op de griezelige vondst en liepen achter hun vader aan de trap op. De bouwlamp lieten ze staan, die was van het landhuis.

‘Belt u me zodra u de zaak hebt geregeld,’ zei Paul Bauer tegen Kacpar en hij gaf hem een hand bij het afscheid.

Boven kwamen ze Jenny tegen, met haar dochter Juultje op sleeptouw.

‘Wat is er nu weer aan de hand?’ vroeg ze. ‘Kunnen we niet eens meer rustig lunchen?’

Franziska nam haar bij de arm en gebaarde naar Kacpar dat hij voor het kleine meisje moest zorgen. Het kind mocht de verschrikkelijke vondst in geen geval zien.

‘Kijk, Jenny. Maar schrik niet...’

Jenny bleef veel kalmer dan Franziska had verwacht. Met een mengeling van afschuw en fascinatie staarde ze naar de schedel en daarna blies ze hoorbaar haar adem uit.

‘Het is net een misdaadfilm. Het beroemde lijk in de kelder. Heb je enig idee wie dit zou kunnen zijn?’

‘Nee!’ zei Franziska. ‘Maar ik denk dat het skelet dateert uit de tijd dat de Russen het landhuis bezetten. Destijds wist men van God noch gebod en een mensenleven was zo goed als niets waard. Ze hebben mijn grootvader gewoon neergeschoten toen hij tegenstand bood en...’ Haar stem brak. Het deed pijn om naar het verleden terug te keren en weer te beseffen hoeveel ze op jonge leeftijd al was verloren.

Jenny pakte de bouwlamp, scheen op het gat en prikte met een lange houten stok in de grond. Er kwamen stenen tevoorschijn en nog meer botten. En iets wat eruitzag als een donker, aangevreten stuk stof.

‘Het is vast een vrouw. Misschien ligt ze hier al langer,’ giste ze. ‘Wie weet heeft een van onze voorouders zijn echtgenote doodgeslagen en hier begraven...’

‘Praat niet zo’n onzin!’ zei Franziska. ‘Zoiets komt hooguit in slechte griezelromans voor!’

‘Zeg dat niet, oma!’

Niet te geloven hoe onbeschaamd die meid over deze gruwelijke ontdekking praatte. Maar misschien was het wel een soort van zelfbescherming. Jenny was vast ook geschrokken van deze vondst. Aan de andere kant had zij in haar jonge leven nooit een oorlog met alle verschrikkelijke gevolgen die ermee gepaard gingen meegemaakt. Gelukkig maar.

‘De recherche zal het uitzoeken, Jenny. Het is beter als je verder niet in de grond rondport.’

Jenny trok de stok terug en keek Franziska geschrokken aan.

‘Wil je het aan de politie melden, oma? Meen je dat? Weet je wel wat er dan op ons afkomt?’

‘Het kan niet anders, Jenny.’

Haar kleindochter rolde met haar ogen en maakte een smekend gebaar.

‘God, oma! Als dit naar buiten komt, staat het in alle kranten. “Skelet ontdekt in landhuis Dranitz,” of zoiets. Hoeveel gasten denk je dat er dan bij ons vakantie willen vieren? Wie komt er dan nog naar ons restaurant voor een gezellig etentje?’

Daar had Franziska nog helemaal niet aan gedacht. Natuurlijk had Jenny gelijk. Als de pers lucht kreeg van deze gruwelijke vondst, kregen ze veel negatieve publiciteit. Dan zouden er hooguit een paar op sensatie beluste verslaggevers naar de opening komen.

‘Als je het mij vraagt, moeten we de arme vrouw opgraven en keurig begraven op de begraafplaats. Als het een vrouw is. Misschien is het ook wel een man,’ zei Jenny. ‘Nou ja, maakt niet uit. Als we het maar discreet doen. Zonder pers. Als je begrijpt wat ik bedoel.’

Dat klonk heel verstandig, alleen school er een addertje onder het gras.

‘Paul Bauer en zijn zonen hebben het skelet gezien,’ zei Franziska. ‘En waarschijnlijk zijn ze het opwindende nieuws nu al aan het verspreiden.’

‘Shit,’ kreunde Jenny. ‘Waarom heb je hun niet gezegd dat ze hun

mond moeten houden? Als we hun wat geld hadden gegeven, hadden ze dat zeker gedaan.'

Franziska schudde haar hoofd. De twee jongemannen hadden er niet uitgezien alsof ze zo'n sensationeel verhaal lang voor zich konden houden. Het zou als een lopend vuurtje rondgaan, dat was niet tegen te houden. Of het nu officieel in de krant stond of van mond tot mond ging, het skelet in de kelder van het landhuis zou de komende tijd ongetwijfeld het belangrijkste gespreksonderwerp zijn in de directe en wijdere omgeving.

'We hebben geen andere keus dan de recherche in te schakelen.'

Jenny wierp nog één sombere blik in het graf. Daarna draaide ze zich om en liep voor Franziska uit naar de trap, zachtjes in zichzelf mopperend.

'We zullen ook dit probleem oplossen, Jenny,' verzekerde Franziska haar kleindochter, maar ze hoorde zelf aan haar eigen stem dat ze niet echt overtuigend klonk. Het kwam door de herinneringen, die haar nu steeds heftiger overvielen. De aanblik van het skelet had een sluis geopend. Gebeurtenissen die ze voor altijd had willen vergeten, probeerden uit alle macht aan het licht te treden. De komende nachten zou ze niet kunnen slapen, dat was een ding dat zeker was.

In stilzwijgende overeenstemming deden ze de kelder op slot, waarvan de deur al een hele tijd klemde. Franziska borg de sleutel op en daarna keken grootmoeder en kleindochter elkaar aan.

'Ik kan het maar beter meteen doen,' zei Franziska. 'Het zou vervelend zijn als de politie het van andere mensen hoort.'

Jenny slaakte een diepe zucht. 'Doe wat je denkt dat je moet doen, oma.'

Terwijl haar kleindochter snel terugliep naar haar goulashsoep, liep Franziska naar de entree van het restaurant, waar ze een ontvangstbalie hadden gemaakt met een bureautje erachter, dat echter nog niet helemaal was ingericht. Ze bladerde door het telefoonboek en pakte de hoorn van de telefoon, die nog uit de tijd van de DDR stamde.

‘Politie Waren,’ zei een mannelijke stem aan de andere kant van de lijn. ‘Wat kunnen we voor u doen?’

Franziska moest twee keer haar keel schrapen voordat ze iets kon zeggen.

‘U spreekt met Franziska Iversen van landhuis Dranitz. We zijn vandaag bij graafwerkzaamheden op een menselijk stoffelijk overschot gestuit...’

Stilte. Waarschijnlijk kreeg hij dit soort meldingen niet elke dag.

‘U hebt een dode gevonden?’

‘Ja. Een skelet.’

‘Goed. Raakt u niets aan. We komen eraan, mevrouw Iversen.’

Toen Franziska de hoorn op de haak legde, had ze het gevoel dat ze het juiste had gedaan. Wat haar bezorgdheid er niet minder op maakte. Je kon het juiste doen en je toch een heleboel problemen op de hals halen.

In het hovelingshuisje zaten ze nog aan tafel. Walter had zijn bord voor zich uit geschoven, blijkbaar hadden ze hem al op de hoogte gebracht. Jenny lepelde haar soep op. Juultje verkruidde een stuk witbrood en voerde stiekem Falko, die onder de tafel zat te bedelen. Kacpar keek Franziska vol verwachting aan.

‘De politie komt eraan,’ zei ze en ze ging op haar plaats zitten. Ze kon geen hap meer door haar keel krijgen. De eetlust was haar vergaan.

Kacpar knikte. Hij stond op en keek hen vriendelijk aan. ‘Bedankt voor de soep. Ik ga even verder met de planning van het wellnessgedeelte en de buitenvoorzieningen.’

Franziska keek hem peinzend na. Ze kon niet altijd goed hoogte krijgen van de jonge architect Kacpar Woronski. Vooral zijn wispelturigheid wat zijn liefdesleven betrof beviel haar niet, ook al beschouwde ze hem in principe als een keurig, fatsoenlijk mens. Eerst hadden ze allemaal gedacht dat hij verliefd was op Jenny. Waarom zou hij haar anders vanuit Berlijn naar de middle of nowhere zijn

gevolgd? Daarna had hij zich plotseling op Mücke gericht en een tijdje een relatie met haar gehad, totdat die weer uitging. Franziska meende zich te herinneren dat Kacpar zich toen heftig had verzet tegen Mückes wens te trouwen. Nou ja, dat was vast goed geweest, want Mücke was inmiddels met Kalle getrouwd en volmaakt gelukkig. Daarna had de jonge Woronski iets met Anne Junkers gehad, de secretaresse van de burgemeester, maar dat was na een paar maanden ook weer uitgegaan. Heel jammer, vond Franziska, want Annes zoontje Jörg was erg gehecht geraakt aan Kacpar en iedereen dacht dat ze met zijn drieën een gelukkig gezinnetje konden worden. Jörg was inmiddels acht en zat in de derde klas, maar hij kwam af en toe op Dranitz en vroeg dan naar Kacpar. Die gaf de jongen ook nu nog aandacht, dat moest je hem nageven. Hij hield van kinderen en kon goed met hen omgaan. Alleen werd Jörgs moeder elke keer ontzettend kwaad als het jongetje weer naar het landhuis ging. Anne Junkers had het Kacpar erg kwalijk genomen dat hij het had uitgemaakt en wilde niets meer van hem weten. Ja, wat zijn privéleven betrof was de jonge Pool inderdaad nogal onbestendig. Kennelijk was hij de laatste tijd regelmatig met een jonge vrouw in Schwerin gespot, maar Franziska had nooit veel om roddels gegeven. Maar één ding wist ze zeker, ze wilde niet dat Kacpar Woronski compagnon in Landhotel Dranitz werd. Zo'n stap zou ze hoe dan ook verhinderen. Ook al was Kacpar een uitstekend architect en bouwopzichter, en erg nauw met haar familie verbonden, Dranitz moest familiebezit blijven, en wel voor altijd. Het hemd was nu eenmaal nader dan de rok.

Walter stond op en haalde een bord soep voor haar uit de keuken. 'Ik heb het voor je warm gehouden,' zei hij en hij glimlachte liefdevol naar haar.

Ze vond het lief van hem en pakte aarzelend haar lepel op. Misschien was het toch beter als ze iets at, ook al had ze het gevoel dat er een steen op haar maag lag. Walter was en bleef het rustpunt in haar leven. Hij luisterde, gaf advies, troostte en was altijd bezorgd om

haar gezondheid. Het risico van een laat huwelijk, dat ze drie jaar geleden waren aangegaan, was een groot geluk gebleken. Ze had vaak nagedacht over hoe haar leven geweest zou zijn als de oorlog en de verdeling van Duitsland hen niet uit elkaar hadden gescheurd. Een huis in Berlijn, een fotoatelier, kinderen, een groot, gelukkig gezin... Dat zou allemaal mogelijk zijn geweest. Maar het was anders gelopen. Het leven liep zelden als gepland. Het lot schudde de kaarten telkens opnieuw. Ze mocht dankbaar zijn dat het hun deze laatste, mooie jaren had geschonken.

‘Ik ga nog even studeren,’ zei Jenny en ze stond op. ‘Juultjes bruine schoenen staan nog bij jullie, toch? Deze zijn kletsnat.’

Juultje wierp haar moeder een kushandje toe en wilde haar kleurpotloden en het tekenblok hebben. Ze was momenteel in een kleurfase en tekende bijna altijd een grote gele zon, een huis en een paar poppetjes. Het grootste poppetje was ze zelf, daarna kwam het poppetje Falko. De anderen werden, al naargelang hun belangrijkheid, steeds kleiner, tot ze nog maar zo groot waren als een mier.

‘Wil je misschien even gaan liggen, Franzi?’ vroeg Walter terwijl ze langzaam haar soep at. ‘Ik kan met Juultje en Falko naar buiten gaan, dan heb je even rust.’

Ze aarzelde, want ze wist dat hij niet meer erg goed ter been was. Hij was al twee keer bij het meer gevallen. Gelukkig was er niets ergs gebeurd.

‘Ga niet te ver,’ waarschuwde ze hem. ‘En trek haar de rubberlaarsjes aan.’

Dat advies was nutteloos, want Juultje bepaalde zelf wat ze aantrok. Je kon hooguit iets bij haar bereiken als je haar voorzichtig probeerde over te halen, maar daar was Walter heel goed in.

‘We praten vanavond,’ zei hij glimlachend tegen haar en hij stak zijn hand naar Juultje uit. ‘Ik denk dat we wel wat te bespreken hebben.’

Franziska knikte. Later, tegen zes uur, zou ze Juultje naar Jenny sturen. Daar zou het meisje nog even *Sesamstraat* kijken voordat

haar moeder haar naar bed zou brengen. Dat was het moment waarop Franziska en Walter bij een glaasje rode wijn en een bord met belegde boterhammen de gebeurtenissen van de dag bespraken.

Franziska bracht de borden naar de keuken. Daarna trok ze zich in de slaapkamer terug. Ze deed haar schoenen uit en glipte met haar kleren aan onder de gewatteerde deken.

Hoewel het niet koud was buiten en in huis, rilde ze. Ze luisterde een tijdje naar Walter en Juultje, die over de vraag discussieerden waarom ze geen rode rubberlaarzen had, zoals haar vriendin Annegret, maar alleen maar groene. Daarna verwijderden de stemmen zich. De deur viel in het slot en Franziska was alleen.

Sonja

DRIE HAZEN MET MIJTEN, een teckel met diarree, een worp jonge herdershonden die ze bij Konradi had onderzocht en ingeënt, een oude kater die ze dieetvoeding had gegeven. Geen slecht resultaat voor een woensdagochtend, maar qua verdiensten was het niet echt bijzonder. Bovendien had ze een mand met drie jonge katjes cadeau gekregen. Tine Koptschik, haar assistente, had ze meegebracht. De katjes kwamen van Tines nicht, die de ongewenste nakomelingen eigenlijk tegen de muur had willen smijten. Nou ja, Sonja zou ze wel ergens onderbrengen. Voorlopig hield ze de grijs gevlekte katjes in haar slaapkamer. Ze lieten zich uit een plastic flesje met een speentje voeren en aten ook al vleesbrokjes. Sonja had kranten op de vloer gelegd, want de babykatjes gebruikten af en toe al wel de doos met zand, maar hadden net zo vaak een ongelukje.

's Middags bleef de praktijk gesloten. Dan had ze tijd om naar de dierentuin te rijden om te kijken hoe het daar ging. Binnenkort was er weer een bestuursvergadering. Dit keer zou het vooral over de financiën gaan, maar ook over de vraag of de huizen en verblijven voor de kleine inheemse dieren nu eindelijk gebouwd konden worden. De vereniging had inmiddels bijna vijfhonderd leden, waarvan de meeste de vereniging als passief lid ondersteunden. Er zaten erg irritante mensen tussen met idiote ideeën zoals het houden van olifanten, leeuwen, nijlpaarden en apen. Gelukkig bestond het

bestuur wel uit verstandige mensen die alleen maar konden lachen om zulke onzin. Franziska bekleedde sinds dit jaar de functie van secretaris, Gerda Pechstein was nog steeds penningmeester en Sonja was vicevoorzitter. Kalle Pechstein bleef het ambt van ‘president’ vervullen. Hij was voor de tweede keer herkozen en nog steeds enthousiast. Sonja kon op Kalle rekenen, zolang Mücke hem niet voor zichzelf opeiste.

Natuurlijk was het weer gaan regenen. Sonja beschermdde de nieuw gedrukte posters die ze van haar aquarellen had gemaakt met twee plastic tasjes toen ze naar haar auto liep, die aan de kant van de weg geparkeerd stond. Sonja was een gepassioneerde, zeer getalenteerde schilderes en haar gereproduceerde schilderijen vonden gretig aftrek in het winkeltje van Dierentuin Müritz. Ze opende de deur van de lichtblauwe Renault een beetje omslachtig en legde de posters op de achterbank. Haar oude auto sputterde af en toe, wilde soms niet starten en verbruikte veel te veel brandstof, maar een nieuwe zat er momenteel gewoon niet in. Ze kon alleen maar hopen dat de Renault het nog een tijdje zou volhouden. Tachtigduizend kilometer was immers niet veel voor een goede motor.

De weg naar de dierentuin was nog steeds niet verhard. De auto slingerde over de grond, die nat was van de regen, hobbelde over boomwortels en deed het vuile water in de plassen opspatten. Dit kon je de bezoekers echt niet aandoen. Kalle moest op zijn minst een keer grind in de gaten storten. Bernd Kuhlmann had hun een stuk van zijn gepachte grond ter beschikking gesteld voor het voetpad van de parkeerplaats naar de ingang van de dierentuin. Hij vroeg er niets voor, alles was gebaseerd op onderlinge tegemoetkoming als burens en in ruil daarvoor behandelde Sonja gratis zijn dieren. Naast de vijf koeien die Kalle bij hem had gestald, had Bernd er nog vier aangeschaft. Bovendien hield hij kippen en ganzen. Ook Artur en Susje, Kalles geliefde varkens, brachten er hun laatste levensjaren rustig door, alleen hun nakomelingen werden soms geslacht. Bernd

ging regelmatig naar de markt in Waren en bood groenten, brood en kaas aan, evenals zelfgeslachte vleesproducten.

De parkeerplaats was redelijk in orde. Ze hadden hem met stenen en grind verhard en er ook een paar informatieborden en wegwijzers neergezet. Kalle had alles zelf gezaagd en in elkaar gezet en was bijzonder trots op de informatieborden, waar hij een smal shinglesdakje boven had gemaakt.

De voormalige oliemolen had volgens de plannen van Simon Strassner in de passende bouwstijl een aanbouw en twee kleine bijgebouwen gekregen en vervulde tegelijk verschillende doeleinden. Er was een loket waar de bezoekers hun kaartjes kochten en meteen daarnaast was de winkel, waar allerlei boeken, souvenirs, knuffelbeesten, speelgoed en zelfgemaakte houten spullen zoals voederhuisjes en houtsnijwerk werden aangeboden.

Sonja was niet erg tevreden met de ontwikkeling van de dieren-tuin. De bezoekers waren veel meer geïnteresseerd in een snack en een goedkoop biertje dan in de informatieborden over de lokale dierenwereld.

‘En, hoe ziet het eruit?’ riep ze luid.

Gerda, die met haar rug naar Sonja toe bij de kassa stond en haar niet had zien aankomen, kromp ineem. ‘Jeetje, je laat me schrikken, Sonja! Nou ja, je ziet het. Het ziet er niet goed uit. Er was een gezin uit Stralsund dat klaagde dat er geen olifanten en tijgers te zien zijn. Daarna wilden ze allemaal worstjes en friet hebben, maar toen Tillie speciaal knakworstjes warm had gemaakt, wilden ze toch weer wat anders. Omdat de kinderen geen worstjes lustten zonder ketchup!’

Je maakte wat mee met die bezoekers. Vooral die verwenne bengels die dit niet lekker vonden en dat niet aten. Het was natuurlijk niet de schuld van de kinderen, maar van de ouders die dat gedrag faciliteerden. Aan de andere kant waren er heel leuke kinderen die liefdevol de geitjes in de kinderboerderij knuffelden en huilden als ze afscheid van ze moesten nemen. Terwijl de meeste geiten vraatzuchtige beesten waren die vooral geïnteresseerd waren in het voer.

De vereniging verkocht het direct aan de kassa, anders mochten de bezoekers de dieren niet voeren.

‘Het belangrijkste is dat ze entree hebben betaald,’ zei Sonja.

‘Met Pasen is het vakantie, dan komen er vast een heleboel mensen.’

Gerda was het loket aan het schoonmaken en schrobde verbeten over een hardnekkige klodder meeuwenpoep. ‘En er zijn nog twee jongeren met rugzakken gekomen, die lopen ergens over het wandelpad. Leuke jongens die wilden weten of hier ook dassen en wolven zijn. Ik geloof dat ze foto’s wilden maken voor een of andere krant.’

Dat was nu eindelijk eens goed nieuws. Reclame in een krant was altijd welkom.

‘En er kwamen twee oudere heren aan de kassa. Ornithologen. Ze logeren in Waren, waar ze bepaalde watervogels willen observeren. Maar ze zijn meteen weer weggegaan.’

‘O, waarom dan?’

Gerda stopte snuivend met schrobben en keek ontevreden naar het resultaat van haar inspanningen. De meeuwenpoep was lichter geworden, maar nog altijd goed zichtbaar op de grijze stenen.

‘Omdat ze last hadden van de stank. Daarom.’

‘De stank?’

‘Ja, ruik jij niks dan?’ vroeg Gerda verbaasd.

Inderdaad. Nu ze het zei rook Sonja ook een sterke lucht. De stank kwam van het perceel van de buurman. Sonja trok haar neus op, schermde met haar hand haar ogen af en ontdekte Bernd Kuhlmann, die met zijn span paarden biologische mest – ook wel drijfmest genoemd – in de grond ploegde.

‘Poeh,’ zei Sonja kreunend en ze snuffelde als een expert. ‘Er zit waarschijnlijk ook varkensmest bij.’

‘Tuurlijk. Die moet hij tenslotte ergens laten.’

Sonja haalde haar schouders op en zei dat de mensen zich niet zo moesten aanstellen. Over twee dagen zou de geur vervlogen zijn. Maar ja, de mensen kochten liever de goedkope groente in de super-

markt die op kunstmest was geteeld en vol met pesticiden zat, maar er wel perfect uitzag.

In de kleine winkel was Irmi Stock bezig om de schappen opnieuw in te richten en alles af te stoffen. Ze had een dik, gebreid vest aange-trokken. Het was koud in de winkel, want niemand behalve Kalle durfde de oude kanonkachel aan te steken. Helmut Stock, die ook als vrijwilliger meehielp, had onlangs gezegd dat de kachel binnenkort nog zou ontploffen en dat het hoog tijd werd voor een nieuwe kachel. Of liever nog een verwarmingsinstallatie, die alle ruimtes ook in de winter aangenaam warm hield.

Ja, het enthousiasme van haar medestrijders kende geen grenzen. Ze hadden een heleboel goede ideeën, maar als het om de financiering ging, werden ze stil. Dierentuin Müritz zat ondanks de vrijwillige inzet van vele verenigingsleden diep in de rode cijfers en als ze niet regelmatig particuliere donaties en gemeentelijke subsidies zouden krijgen, hadden ze het allang moeten opgeven.

‘Dat doe je goed, Irmi!’ prees Sonja haar. ‘Ik heb nog een paar posters laten bijdrukken. Er zitten ook twee nieuwe afbeeldingen bij.’

‘Fantastisch!’ riep Irmi, die zorgvuldig de plastic minidinosauriërs ordende. ‘Ik heb gisteren de laatste twee posters verkocht, en weet je aan wie?’

Sonja haalde haar schouders op. Hoe kon zij dat nou weten?

‘Meneer Strassner was hier. Met zijn nieuwe vriendin.’

‘O, echt?’

Ongelofelijk! Sonja voelde dat ze boos werd. Het was ook onvoorstelbaar: eerst werd die onbetrouwbare architect uit Berlijn lid van de vereniging en kondigde hij groots aan dat hij de bouwplannen voor de oude oliemolen uiteraard kosteloos zou vervaardigen en ook het bouwmetaal ter beschikking zou stellen, en vervolgens presenteerde hij hun een vette rekening en chanteerde hij zijn ex-vriendin Jenny, met wie hij eigenlijk wilde trouwen, en haar grootmoeder. Wat een gemene klootzak! Later had hij zich diverse keren voor

zijn onterechte vordering verontschuldigd en met zijn kruiperige charme toch nog menig hart van de vrouwen in de vereniging gewonnen, die medelijden met hem hadden. ‘Ach, die arme man!’ had ze Gerda Pechstein tegen Irmi horen zeggen en daarna had Gerda ook nog enthousiast verteld wat voor een liefdevolle vader hij toch was. Hij kwam om de week naar Dranitz. Dan logeerde hij in het rentmeesterhuis en ging hij met zijn dochtertje wandelen. Het was wel verdrietig om te zien hoe hardvochtig Jenny Kettler tegen hem deed. Geen wonder dat hij nu met een ander zijn schade inhaalde. Dat hij nu al de derde vriendin hiernaartoe sleepte, stoorde de dames totaal niet. Het vormde voor Gerda en Irmi alleen maar het bewijs dat meneer Strassner eigenlijk alleen van Jenny hield. De moeder van zijn schattige dochtertje Julia.

‘Heb je mijn posters op zijn minst voor de dubbele prijs aan hem verkocht?’ bromde Sonja.

‘Natuurlijk niet,’ antwoordde ze verontwaardigd. ‘Maar hij heeft een biljet in onze collectebus gestopt.’

Sonja hield de opmerking voor zich dat Simon zijn patserige donatie ergens anders in kon steken. Helaas was Irmi helemaal weg van de architect met de grijze plukken haar aan de zijkant van zijn hoofd. Bovendien was hij een betalend lid van de vereniging. Ze moest dus zorgen dat ze het met hem kon vinden, ook al kostte haar dat moeite.

‘Waar is Kalle eigenlijk? Ik dacht dat hij het hek bij de wasberen wilde repareren.’ Gerda had inmiddels het sop in een van de bezoekerstoiletten gekiept en de bezem in de gereedschapskamer gezet. Ze kwam rillend terug in de winkel en wreef haar klamme handen.

‘Kalle moet iets in Waren ophalen,’ zei ze knorrig. ‘Voor Mückes winkel. Dat is altijd zo. Als Mücke roept, laat hij alles vallen en doet hij alles voor haar.’

Sonja zweeg. Gerda Pechstein had haar zoon alleen grootgebracht, omdat Kalles vader er destijds vandoor was gegaan. Dat ze Kalle nu met haar schoondochter moest delen, beviel haar totaal niet. Zeker

omdat Mücke een goede moeder en een nog betere zakenvrouw bleek te zijn en Kalle zijn lieve vrouw mateloos bewonderde.

‘Dat hoort een fatsoenlijke echtgenoot ook te doen!’ riep Irmí, die zoals altijd weinig rekening hield met de gevoelens van anderen. ‘Mücke is heel ijverig en Kalle weet dat te waarderen. Hij is niet zo dom als menig ander hier...’

Sonja zuchtte en besloot even naar Bernd te gaan, die bijna klaar was met ploegen. Irmí zou ongetwijfeld weer over Jürgen Mielke gaan klagen, met wie haar dochter Elke een paar jaar geleden naar het westen was gegaan en die haar daar in de steek had gelaten voor een ander. Elke was sinds begin januari weer bij haar ouders ingetrokken. Het arme meisje was helemaal van slag en leed aan depressies.

‘We wachten nog op de twee backpackers!’ riep Gerda haar na. ‘Als ze terug zijn, gaan we sluiten. Er komt vandaag toch niemand meer.’

Sonja knikte instemmend en liep over de smalle houten brug die over de beek naar de weide van Bernd Kuhlmann en het groenteveld leidde. Bernd krikte net de ploeg op de wielen, zodat de paarden het apparaat via de bospaden terug naar de loods konden trekken. De biologische landbouw die hij al drie jaar bedreef, was onder meer moeizaam omdat hij een centrale plek miste waar paarden, materieel, stallen en woonhuis dicht bij elkaar lagen. Hoewel Franziska Iversen een stuk land aan hem had afgestaan, waar hij een huis met bijgebouwen en een koeienstal had gebouwd, moest hij voor al het andere werk lange afstanden afleggen. Hij had een aantal jongeren uit de omgeving in dienst en betaalde hen fatsoenlijk, maar Sonja betwijfelde ten zeerste of hij uit de kosten kwam. Waarschijnlijk zouden zijn reserves snel uitgeput zijn, als ze dat niet al waren. Dan zou Bernd zich serieus moeten afvragen of het een goed idee was geweest om zijn advocatenkantoor in Hannover te sluiten en een nieuw leven te beginnen als biologische boer. Sonja had medelijden met hem. Ze mocht de onopvallende maar slimme en fatsoenlijke

kerel die met zo'n verbeterde energie voor een verloren zaak streed graag. Ze zou hem maar al te graag willen helpen, maar zag maar weinig kans om dat te doen.

'Hallo, Sonja!' riep hij naar haar. 'Neem me niet kwalijk als ik je bezoekers wegjaag. Maar het moet helaas wel, want het plantseizoen begint al snel...'

Sonja klom over verschillende voren in de akker naar de aangrenzende weide, die beter begaanbaar was. Ze maakte een afwimpelend gebaar. 'O, dat geeft niet! We zijn tenslotte op het platteland, dus het hoort er nu eenmaal bij. Wat voor groente wil je aanplanten?'

Ze aaide de twee merries teder over hun gladde hals en merkte dat ze zweetten. Het ploegen was zwaar voor de twee oude dames. Bernd had ze er drie jaar geleden met engelengeduld aan laten wennen om in het veld te werken en nu liepen ze plichtsgetrouw voor de ploeg en eg, trokken de kar en leken het nog leuk te vinden ook. 'Ik wilde eens savooiekool, spruitjes en koolrabi proberen. En aan de rand een paar rijen wortelen en radijsjes.'

'Geen sla?' vroeg Sonja grijnzend.

Hij veegde zijn vuile handen aan een doek af en gaf haar een hand.

'Hier niet. Het is te ver van het huis. Bovendien moet dat spul altijd allemaal tegelijk geoogst worden...'

Vorig jaar had hij het oogsten van de kroppen sla ook nauwelijks kunnen bijhouden. Helaas hadden ze op de weekmarkt maar een lage prijs opgeleverd, want ook andere boeren hadden een overvloed aan sla gehad. Een groot deel van de oogst had hij uiteindelijk weggegeven en aan de kippen en varkens gevoerd.

'Brunhilde deed vanochtend zo raar,' zei hij. 'Het zou fijn zijn als je straks even naar haar kunt kijken. Ik denk dat het kalfje eraan komt.'

'Dat is goed.' Sonja knikte. 'Ik ga zo meteen even naar de koeienstal. Heeft ze gegeten?'

'Dat wel. Maar ze was echt onrustig en in de vrije uitloopstal is ze een paar keer gaan liggen.'

Brunhilde was een van Kalles koeien die hij van de slacht had gered toen de LPG het vee wegdeed. Behalve Kalle had niemand verwacht dat de oude dame nog een keer zou kalven. Ook Sonja, die de inseminatie had uitgevoerd, was verbaasd geweest toen ze ontdekten dat Brunhilde inderdaad een kalf droeg. Nu was het te hopen dat het kalf gezond was en zonder al te veel complicaties geboren zou worden.

‘Ik verzorg nog even snel de paarden, dan zien we elkaar zo!’ riep Bernd haar na, terwijl ze de brug alweer over liep. Hij zag er moe uit, vond ze. Er kwam geen einde aan het werk op zijn boerderij en vooral nu, in het voorjaar, kreeg hij nauwelijks slaap. Het was de vraag hoe lang zijn lichaam de extreme belasting nog aan zou kunnen. Hij was al bijna vijftig en had vroeger nooit zulk zwaar lichamelijk werk verricht. Maar hij had een sterke wil. Daar hield ze wel van. Ze vond Bernd trouwens toch leuker dan ze aan zichzelf wilde toegeven. Ze was er jarenlang van overtuigd geweest dat ze niet in mannen geïnteresseerd was, vooral niet op erotisch vlak. Ook niet in vrouwen trouwens. Ze had geaccepteerd dat het zo was en had zich aan andere dingen gewijd. Aan haar studie, haar praktijk en vooral haar grote project, Dierentuin Müritz. Alleen meende ze de laatste tijd iets in de gepassioneerde ecoboer te zien wat haar overtuiging aan het wankelen bracht. Voor haar was Bernd een man die gevoels als bewondering en het verlangen naar nabijheid opwekte. Ook lichamelijk... Nee, zoiets mocht ze niet denken. Want Bernd Kuhlmann was zeker weten niet in haar geïnteresseerd. In elk geval niet... lichamelijk.

Ze veegde de aarde die aan haar schoenen plakte aan het gras af en riep vriendelijk ‘Tot ziens!’ naar Gerda, Tillie en Irmi toen ze langs de kassa naar de parkeerplaats liep. Het huis van Bernd en de koeienstal lagen aan de andere kant van het meer, tegenover het landhuis. De koeien graasden op verschillende weidepercelen en dit jaar zouden er vijf kalveren zijn, waardoor de stal bijna te klein was. Bernd hechtte er veel waarde aan dat zijn meisjes alleen voor het

melken in de boxen werden gezet, voor de rest hadden ze een grote vrije uitloop in de stal, waar ze met elkaar konden ‘communiceren’, zoals hij het noemde. Er waren zelden problemen, alleen Tusnelda vond af en toe dat ze de vier nieuwelingen moest tiranniseren.

Sonja reed moeizaam in haar Renault over de modderige zandweg naar het stalgebouw en het verbaasde haar dat geen van de negen koeien in de wei te zien was. Voor de kaasmakerij stond de blonde Rosemarie Lau, die vroeger in de broodfabriek in Waren had gewerkt en Bernd nu hielp met de productie van zijn twee soorten kazen. Haar man was een jaar geleden aan kanker overleden en Rosi was blij dat ze in elk geval een paar uur voor Bernd kon werken, want ze had twee tienerdochters om voor te zorgen. Bernd had met behulp van een stoomcursus kaas leren maken en had het Rosi geleerd. Samen deden ze praktijkervaring op. Rosi stond ook twee keer per week met Bernd in Waren op de markt om zijn biologisch geproduceerde producten te verkopen.

Sonja stopte pal voor de kaasmakerij. Rosi keek haar aan. Ze had een verfrommeld papieren zakdoekje in haar hand en Sonja zag dat haar gezicht nat was van de tranen. O jee, er was blijkbaar iets vreselijk misgegaan! Waarom had Bernd haar vanochtend niet meteen gebeld? Dan had ze misschien het ergste kunnen voorkomen.

Ze stapte geïrriteerd uit, haalde de zwarte tas uit de kofferbak en draaide zich naar Rosi om. ‘En?’ vroeg ze meelevend. ‘Het kalfje is zeker dood geboren, of niet?’

Rosi snikte en depte haar ogen. Daarna pakte ze Sonja bij haar arm en trok haar mee naar de koeienstal. ‘Kijk zelf maar!’ zei ze. ‘Het is niet te geloven!’

In de stal sloeg de bekende, warme geur haar tegemoet. Sonja rook meteen dat de uitwaseming van de koeien gemengd was met iets anders. Er was een licht verschaalde geur van bloed en iets anders... Er was een kalf geboren. Als eerste zag ze alleen de achterwerken van acht zwart-witte koeien, die elkaar in een hoek van de vrije uitloop verdrongen en opgewonden snoven.

‘Ze willen allemaal het nieuwe kalf begroeten,’ zei Rosi en ze snoot haar neus. ‘Als een grote familie. En Brunhilde, het oude meisje...’

Sonja liet haar staan en stapte door het stro en de koeienmest naar de nieuwsgierige koeien. Ze duwde er twee uit elkaar en stond voor een zwart wonder. Nee, eigenlijk waren er twee wonderen, namelijk ten eerste de bejaarde Brunhilde, die alweer stevig op haar vier hoeven stond, en ten tweede het net geboren ravenzwarte kalf. Met opgeheven kop en stralende ogen keek het dier verbaasd in het doffe licht van de koeienstal, en toen de moeder met haar ruwe tong over het lijfje likte, viel het niet opzij, maar zette het zich schrap. Telkens kwam een van zijn grote tantes dichterbij, raakte de pasgeborene met haar neus aan, snoof en likte voordat ze door een collega opzij werd geduwd. De vier nieuwkomers waren dit voorjaar allemaal voor het eerst drachtig, maar de oude Brunhilde was de eerste die was bevallen.

‘Dat... dat is geweldig!’ stamelde Sonja.

Ze onderzocht eerst Brunhilde, die een gezonde indruk maakte. Geen bloedingen, geen letsel aan de schede. Normale lichaamstemperatuur. Wat fijn! Ze gaf haar een waarderend klopje in haar nek, maar Brunhilde reageerde er niet op, want ze werd volledig in beslag genomen door haar kalf. Sonja desinfecteerde de navel van het kalfje en zag dat het een stier was. Jammer, want daarmee was zijn lot bezegeld. De kleine zwarte stier zou geen lang leven beschoren zijn.

Achter hen kraakte de staldeur. Bernd was gearriveerd. Toen hij de levendige zwarte jongen zag, was hij eerst stil van vreugde. Daarna boog hij zich naar voren en strekte hij voorzichtig zijn arm uit om de vochtige vacht van het kalf te strelen.

‘Een stiertje,’ zei Sonja zachtjes tegen hem. ‘Moeder en zoon zijn gezond!’

Ze was ontroerd toen ze zag dat er een traan over zijn wang liep. Hij ging naar Brunhilde toe om haar te aaien en het oude meisje stopte even met likken om van de aanraking te genieten. Ongelofelijk hoe goed hij met dieren om kon gaan. En deze man had twintig

jaar van zijn leven achter een bureau gezeten en saaie paragrafen doorgelezen. Doodzonde!

‘Tjonge,’ zei hij en hij moest zijn keel schrapen. ‘Tjonge... En ik dacht al dat ze allebei...’

Hij kon niet verder praten, want hij moest slikken van ontroering. Sonja haalde een emmer melk voor Brunhilde, want de moederkoe moest nu aansterken. Daarna keken ze allemaal toe hoe het stiertje op zijn pootjes ging staan. Eerst de achterkant, daarna de voorkant. Hij viel een paar keer opzij in het stro, maar uiteindelijk stond hij op zijn vier dunne, wijd gespreide poten en zocht hij hongerig Brunhildes uier, die hij gelukkig meteen vond.

‘Dit moet gevierd worden!’ zei Rosi toen ze buiten voor de stal stonden en Sonja haar tas weer in de auto legde. ‘Ga maar zitten, ik heb iets.’

Onder de ramen van de kaasmakerij stond een bankje. Daarnaast had Bernd een bloemperkje aangelegd met een klimroos. Zoiets deed hij ook, ondanks al het werk. Hij had zelfs een paar houten latten aan de muur gespijkerd zodat de roos beter omhoog kon groeien. Vorig jaar had de roos gebloeid. Roze. Sonja ging naast Bernd zitten. Even later kwam Rosi met een fles en drie waterglazen terug uit de kaasmakerij. Ze verdeelde de glazen en schonk in.

‘Kersenbrandewijn. Die heb ik van Anna Loop gekregen. Ik dacht dat we daar eens een soort kaas van kunnen proberen te maken. Dat is wel wat voor mannen.’

Gatver, dacht Sonja. De smaak deed haar denken aan de schwarzwalderkirschtorte van Tine Koptschik. Bernd keek ook niet blij, maar ze proostten en sloegen de heldere, licht olieachtige vloeistof achterover.

‘Op Brunhilde!’ zei Bernd.

‘En op de zwarte duvel!’ zei Rosi lachend.

‘Op jou en je boerderij!’ riep Sonja enthousiast en ze keek Bernd stralend aan. Hij keek een beetje verbaasd en daarna glimlachte hij verlegen. Sonja voelde zich een beetje opgelaten. Was ze te ver ge-

gaan? Ze voelde zich genoodzaakt haar uitroep uit te leggen.

‘Een gezond kalf in het voorjaar is een goed voorteken voor het hele jaar.’

‘Je hebt gelijk,’ beaamde hij, terwijl hij het glas in zijn hand draaide. ‘Weet je wat? Ik ga hem Black Jack noemen.’

Sonja knikte en zweeg. Een naam voor een stierkalf... Dat was typisch iets voor Bernd. Terwijl die arme beesten al na een paar weken werden geslacht.

‘Het zal een flinke kerel worden,’ praatte hij verder. ‘Het is nu al best sterk, vind je niet?’

Sonja keek hem verbaasd aan. ‘Je wilt toch geen stier grootbrengen?’

‘Waarom niet?’

Sonja zei eerst niets. Ze keek naar Rosi, die haar wenkbrauwen fronste en voorzichtig zei dat ze de stieren voeger in de LPG ook wel een tijdje hadden gevoerd. Want dan zat er meer vlees aan.

‘Ik wil hem houden om mee te fokken,’ legde Bernd uit. ‘Dat zullen de meisjes vast leuk vinden.’

‘Wil je fokken met een echte stier?’

‘Natuurlijk. Zo werkt dat toch in de natuur?’

Laat hem maar, dacht Sonja. Hij zal wel merken wat hij zich op de hals haalt. Landbouw en veeteelt zijn een kwestie van ervaring.

‘Nou, veel plezier dan maar,’ zei ze. ‘Black Jack is een mooie naam voor de toekomstige heerser van je weilanden!’